

Tutu é kuvi ūvi e táxnūu San Pablu iña ñuú Corintu

**Táxnūu Pablu tú'un iña ña
kuínti'xe i, ñá ntoo ñuú Corintu**

1 Xu'u é Pablú u ne, pustrú u iña Jesúcristu, tsí kuān o e ntío Xuva kō. Ntví u ení ko Timoteu táxnūu ntí tutú sa'á iña kuínti'xe i Xuva kō, ña ntánataká nuu ini ukun ñuú Corintu, ni un ntíi ntíi ña ntáduku ntée Xuva ko da kanii ñuú Acaya. ²Na naxnuu viko Xuva ko ntō. Na tā'xi ña é kuntōo vá'a nto, dívi ña nī Tó'o ko Jesúcristu.

Nté ó ntó'o Pablu

³Ká'an o ni Xuva ko, uvā Tó'o ko Jesúcristu, tsí dóo va'a ña. Tsí dívi ña é uva ko ña e dóo kantunta'ví ini ña kō, é kanatsu'un ka'nu ña iní kō é vi'a é uten. ⁴Xuva kō ne, kanatsu'un ka'nu ña iní ko da neé ka nuu i e ntánto'o kō vata koo é kūvi natsu'un ka'nu o iní ta'an ko, ña e ntánto'o i dí, vata tsí ó de Xuva ko ni kō. ⁵Tsí kuān te dóo ntánto'o ntí kuenta iña i e ntántikín ntí Cristú ne, ntá tsí divi tsí ña dóo kanatsu'un ka'nu ña iní ntí di. ⁶Tē ntánto'o ntí ne, ntánto'o ntí vata koo é nāku'un ka'nu iní nto, vata koo é nākáku nto. É nátsu'un ka'nu

Xuva kō iní ntí vata koo é nátsu'un ka'nu ntí iní nto dí vata koo é kutfi nto é nto'o nto vatā o ntánto'o ntí. ⁷Dóó ka'nu kuiní ntí ni ntō tsí iní ntí tsí te kuān o ntánto'o nto vatā o ntánto'o ntí ne, kuan tsí ó kanatsu'un ka'nu Xuva ko iní ntó vata tsí ó de ña nī ntí.

⁸Ntio ntí é kütuni ntó, ta'an ko, nté ó ntó'o ntí ñuú Asia. Un vá'a tsí ntó'o ntí íkān. Dókō sá ña ni kutífí ntí. Tsí kūví ntí, kuíni ntí. ⁹Ntá tsí kutuní ntí tsí da mií é kūví ntí, vata koo é kütuní ntí tsí ña te mií ntí ió ntí é vií ntí, tsí Xuva kō é ió ña é vií ña, tsí dívi ña é kanantóto ña ña xi'lí. ¹⁰É nakákú Xuva kō ntí di'na dá dokó sa nī xi'lí ntí ne, kuān koo vií xtukú ña. Iní ntí tsí nakāku xtúku ña ntí tē xeé doxi'i e dóo ntii iní í, ¹¹te divi nto xntii ntō ntí é kā'an ntâ'ví nto kuenta iñá ntí. Te titín ña'a ka'an ntâ'ví ña iñá ntí ne, titín ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí ni'lí ko é vā'a nta'a ña.

Nté kui ña ni ñé'e Pablu ñuú Corintu

¹²Ío uun nuu i e dóo ka'nu kuiní ntí: tsí ñá te née kuetsí ntí tsí ña ni idé ntí nuu i é kíni kaa ñuxiví sa. Tsi dé ntaá ntí é kā'án ntí ni ntó

é nuu é ntaā i. Tsi da xe dóo va'á Xuva kō né, xntii ñā ntí é kuān o dé ntí, tsí ñā kúvi vií ntí nuu i é vā'á tē dí ña Xuva kō kaxntíi ña ntí. ¹³Dā ntátaxnūu ntí tutú nta'a nto ne, ñā te tū'un e dóo xū'u ntáka'án ntí ni ntō, tsí ntáne'e díki nto tú'ún é ntáka'án ntí. Ntio ko é na kī'in díki vá'a nto, ¹⁴vata o kue'en díki kúdii nto un siin e ntáka'án ntí ni ntō, vata koo é ka'nu kuiní ntó kuenta iñá ntí ne, ka'nu kuiní ntí kuenta iñá ntó di, tē xee ntúvi é nainu xtúku Tó'o ko Jésuu.

¹⁵Tsí iní u sál'a ne, dí'na mí ntoo nto kí'in u kíkoto ní'ni ú nto, kuíni kó, vata koo e dóo diní nto uvi íto é kóto ní'ni ú nto. ¹⁶Tsi ntí ko é kuíta ntí'xin u mí ntoo nto te kué'en u itsi ñuu Macedoniá ne, te kuíta ntí'xin xtúku ú da xkókoo ú, vata koo é xntii ntō kó te kué'en xtúku ú itsi ñuu Judea. ¹⁷¿Ña vá'a ntū ó ni dē kuení ko, te kuiní nto? ¿Ntákuinti'xe ntu nto te dotó tsí kaxé'e ú xu'u ko é vií u, o tē ña vií u, vata tsí ó de ña é ña ntántikin Xúva kō? ¹⁸Kutuni Xúva kō tsí nuu é ntaā i é káká'án ntí ni ntō, ñá te dotó tsí kaka'án ntí. ¹⁹Ntuní ntí Silvanu ni Timóteú ne, ntáka'an ntódo ntí ni nto iñá Jesúcristu, I'xá Xuva kō. Dívi ñā ne, kaka'an ña é nuu é ntaā i, ñá te dotó tsí kaka'an ña. ²⁰Tsí dívi ñā ne, dē ntaa ntí'i ña é un ntí'i e tā'xi Xúva kō xu'u ña. Dukuān ne, ntáka'an ó "Kuan tsi koo na kōo" da ntáka'an o tsí dóo ka'nu Xuva kō. ²¹Xuva kō ne, é tā'xi ña é kuve ta'an kütu o Cristu. Mii ñā nákaxnúu ña kō. ²²É xntéé na'a ñá ko vata koo é kütuni ko tsi ntáduku ntée o ñā. Tsi tā'xi ña

Espíritu Sántu san é kunūu ña nima ko vata kaa uun káa é ntéé na'a nima ko.

²³Ntá tsi ña ni nákuita ntí'xin ú ñuu Corintu vatā ó kaka'án u, tsí ña ni ntí ko é kuntōo ntá'xa nto kuenta iñá ko. Ini Xúva kō tsí nuu é ntaā i. ²⁴Tsi ñá te ntí'i ntádē kú've ntí nté koo kuinti'xe nto Xuva kō, tsi é üve tā'an kutu nto ñā. Ntá tsi ntio ntí xntií ntí nto e dií dií ka kuntōo díni nto nta'a Xuva kō.

2 Dukuān ne, ña ni ntí'o kó ki'in xtúku u kíkoto ní'ni ú nto tē dóo kuntoo nta'xa nto. ²Tsí te xū'ú vii u é kuntoo nta'xa nto ne, ¿xoó ntu vii i é nakunu díni nimá ko, tē ña divi nto? ³Dukuān e táxnūu ntí tutú san iñá nto, vata koo é ña kutuví nta'xa ú kuenta iñá nto te xee ú mí ntoo nto, tsí ntio kó kutüvi díni u kuenta iñá nto. Tsí te kutüvi díni u ne, dadíi künntoo díni ó ni ntō. ⁴Dā dé val'a u tutú san ne, dōo dé kuení ko, dōo ntí'i iní ko. Un tsi nte éku u. Ntá tsi ña ni de vá'a ú tutú san é na künntoo nta'xa nto, tsí vata koo é kütuni nto tsí ña te nté kaa kuinimá ko nto.

É kāda ka'nu iní ña ní ña edé kíni kaa

⁵Ntá tsi te ūun ña'a dé ña é kutuví nta'xa ú ne, ñá te mií tsú kutuví nta'xa u, tsí iō ntó é künntoo nta'xa nto kuénta iñá i é edé ña di. Ká'än ú tsi "iō ntó" vata koo é ña ká'än ú te un ntí'i ntō. ⁶E xée ó tsi é nantó'o nto ña, dökō sá un ntí'i ntí'i nto. ⁷Veví ne, dií ka vál'a ó te kāda ka'nu iní nto ni ñā, te nāxnuu ka'nu nto iní ña vata koo é ña kutuví kue'en ñá dontíni. ⁸Dukuān

ne, kaikán u nta'a nto te kuē'é nto é kütuni ña tsí ntio nto ña. ⁹Di'na táxnūu ú tutú kuenta iñá níu i sá'a é kōto ntee ú nto te kāda ntaa nto é un ntí'í é kā'án u ni ntō. ¹⁰Da xōó ka ña'a é kāda ka'nú iní nto ni ñā ne, kada ka'nú iní u ni ñā dí. Da nēé ka nuu i é dé ka'nú iní u ni ñā'a nuú Cristú ne, dē ka'nú iní u ni ña kuénta iñá nto, ¹¹vata koo é ña kuvi vii é ña vá'á san ni ko. Tsí ini vá'a ó nté xkoó de.

Dōo ntí'i iní Pablu ñuu Troa

¹²Dā xeé u ñuu Troa é kā'an ntódō ú kuenta iñá Cristú ne, dōo vá'a ni'lí itsi é kada tsíñu ú iñá Tó'o kō. ¹³Ntá tsi ña díní nuu nimá ko, tsí ña ni naní'i ko ta'an kō Tito. Dukuán ne, nakué'e ú ña ntoo ikān doka'nú iní ne, dá kué'en u ñuu Macedonia.

É káké'e Xuva kō é kūvi vií ña

¹⁴Ntá tsi ntadiá'vi Xuva kō tsí nquentúvi kata'xi ña é kūvi vií nti, tsi kúvi dé Cristú ne, ntántikín nti ña. Dā mí'i ka ntáne'é nti ne, ntáiní'i nti tú'un iñá ña vata koo é kütuni ñá'a xoo ñá'a é divi ñā. Dukuán ó kaika tú'un iñá ña dá kanií ñúxiví sa, vatā ó kaika diko i e dóo vá'a ñe'e. ¹⁵Ntí'í ne, vata kaa díkō kutu é kaxé'e Cristu ntá'a Xuva kō ntáa nti, uun díkō i é kaika méñú ña ntánakáku san ní ña ntákunaá san. ¹⁶Dā íni ña ntákunaá san ne, kutuni ña é ní'lí ña dóxi'i. Dā íni ña ntánakáku sán ne, kutuni ña é ní'lí ña ntuví íñá ña. ¿Xoó ntu kuvi vií i nuu i sá'a? Mii tsi Xuva ko tā'xi ña é kūvi vií nti. ¹⁷Ntí'í ne, ñá tē ntaíka nti ntádikō nti tú'un Xuva ko vatā ó de ña

nguui. Ñá tē ntánadama ntí tú'un ñā, tsí ntáka'an ntaá nti tú'un Xuva kō, ñá tē ntaéni nta'ví nti ña'a. Tsí mii Xuva kō táxnūu ña ntí ne, é kūve ta'an nti ní Cristu.

Tū'un xee é naxtúví Xuva kō

3 ¿Ó ntádē kuení ntu nto tē ntáka'an xtúku ntí ni ntō tsí dóo va'á nti? ¿Ó ntio ntu nto é kuído ntí tutú sa xeé nti mí ntoo nto vata koo é kütuni nto xoó ña'a nti? ¿Ó kantio ntu é kákán nti nto tutú sa, vatā ó de tuku ña'a? ²iñá'á ni san! tsí divi ntō e kúvi nto tutú san é ní'lí nti. Tsí divi ntō ne, vata kaa uun tutu é ntéé na'a nimá nti é kini un ntíñ ntíñ ña'a san, nakua'a ña. ³Tsí ntoló ne, vata kaa uun tutu é de vá'a Cristu é ní'lí nti. Ñá te tinta ni xé'e, tsí Espíritu Xuva kō, ña kantíto ntii dañu ntúvi. Ñá te áta xúu ni kanteé na'a, tsí nima ñá'a san é kántee na'a.

⁴Dōo ntaíntée ini ntí Xuva ko kuénta iñá Cristu. ⁵Tsí ña te mií xnti iní nti nté koo vií nti, tsí nee iñá é ncho vií nti ne, vé'xi ntá'a Xuva kō. ⁶Divi ña nañé'e ñá nti nté koo vií nti tsíñu kuenta iñá tú'un xeé san e xtúví ña. Tū'un xeé san ne, ñá te tú'un é ntéé na'a é kada ntaa o vatā ó lei Muísee, tsí ntuví iñá ko é vé'xí ntá'a Espíritu Sántū. Tsi tú'un é ntéé na'a san ne, kaka'an tsí ní'i ko dóxi'i san tē ña ni de ntáa o, ntá tsi Espíritu Sántū sán ne, kata'xi ña ntuví vā'á iñá ko.

⁷Tū'un e xtúví Xuva kō kídaā ne, áta xúu tsí kanteé na'a. Ntá tsi un tsi kaxí'i nuu ka'nú nuu Muísee da kí'i ña tú'un san. Ntē ña ni kutíi ña Israéé san koto ña nuu ña, tsi dóo

kaxi'lí nuu. Ntá tsi da kuií da kuií tsi kanta'va ntúve ñ san. Te kuān o xi'lí nuu ka'nu da xée tú'un é ní'lí kó doxi'lí san ne,⁸ ɿnté ntu kaa dií dií ka'nu tú'un e tá'xi Espíritu Sántu san? ⁹Té dóo ka'nu kúvi dá xee lei é ní'lí kó doxi'lí ne, dií dií ka ka'nu kuvi dá xee tú'un é kā'an Xúva kō tsi ntí'lí kuétsi kō. ¹⁰Lei e xtúvi ñá di'na ne, dóó ka'nu, ntá tsi vevií ne, ñá ká'nú ka vata kaa tú'un xeé san. ¹¹Té dóo ka'nu kúvi da xtúvi ñá lei é ña na'a ni idia'lí vi ne, da dií dií ka ka'nu kuvi dá xee tú'un e ntí'i dañu ntúvi kadiá'lí.

¹²Nuu é ntaā i tsí iní ntí tsí kuān koo kuvi. Dukuān é ntáka'an ntaá ntí ni ntō. ¹³Ñá ntáde ntí vatā o dé Muisée. Tsí Muiseé ne, dávī nuu ñá nuu ñá dóo san vata koo é ña kiní ñá Israéé san tsí kanainu kudii é kaxi'lí nuu nuu ña. ¹⁴Ñá Israéé san ne, kúka'xi díkí ña; ñá ntáñe'e díkí ña. Kuan tsi ó ntee doó san nuu ñá vata koo é ña kí'in díkí ña da ntánaku'a ña tú'un áta san e xtúvi Xuva ko ntá'a Muisée, tsí mii tsí Cristu kuvi vií ña naki'lí ña doó san é nteé nuu ñá vata koo é kí'in díkí val'á ña. ¹⁵Vata da e ntánaku'a ña lei Muiseé san vevií ne, vatā ó te kanteé doó san nuu ñá vata koo é ña kí'in díkí ña. ¹⁶Ntá tsi tē xoó ña'a xkokoō ñá ne, nakuntíkin ña Tó'o kō ne, naki'lí ña doó san é ntee nuu ña. ¹⁷Uun tsi Xúva ko ni Espíritu Sántu sán ne, xoo ña'a é nuu Espíritu Xúva kō nima ñá ne, ntaíka xaa ña. ¹⁸Un ntí'i ntí'i o é ña katavi níuu ka doó san nuu ko ne, naxi'lí nuu ko vata koo é kini ó Xuva kō nté kaa ña e dóo va'á ña. Dukuān ne, ntánadama ntí utén

uten é ntúvi ntí vata kaa Cristu, tsí utén utén kanata'xi ká ña kō e dóo va'á iña ña. Sál'á é vélxí nta'a Tó'o kō Espíritu Sántu san.

4 Dukuān ne, ña ntánatívi iní ntí, tsi dóo vá'á o dé Xuva kō da tá'xi ña tsíñu sá'a é vií ntí. ²Ntí'lí ne, ñá vií ntí uun nuu i é kini kaa vatā ó de ña é kade xú'u, é kau'ví ña é vií ditó ña. Ñá tē ntaéni nta'ví ntí ña'a; ña ntánadama ntí tú'un Xuva kō. Tsi ntí'lí ne, ntáka'an ntáa ntí ni ña'a é nuu é ntaā í vata koo é kütuni ntí'lí ña tsí da mii tsi é val'a e ntáde ntí. Ini Xúva kō tsí nuu é ntaā i e ntáde ntí. ³Té kuiní ña'a te dóo xú'u ntáka'án ntí tú'un val'á san ne, ntá tsi ña te un ntí'i ntí'i ña, tsí mii tsí ña ntákunaá san é ña ntátekú ña tú'un e ntáka'án ntí. ⁴Tsí divi ñá é ña ntákuintí'xe i Xuva kō ne, kúneé nuu ña. Tsi é ña val'á san é kadé kúl've ñuxiví sa ne, édí nuu nuu ña vata koo é ña kiní ña tsi dóo val'á tú'un val'á san iñá Cristu, ña e dóo val'a. Tsí te kini ñá Cristú ne, kiní ña nté kaa Xuva kō dí. ⁵Dá ntáka'an ntódo ntí ne, ñá te kuénta iña mií ntí ntáka'an ntódo ntí, tsí kuenta iña Jesúcristu, tsí divi ñá e Tó'o ko ñá. Ntí'lí ne, kúdii ña ntáde tsíñu iña nto ntí kuenta iña Jésuu. ⁶Mii tsi Xuva kō, ña é de kú've é xi'lí nuu ñu'u san mí née san ne, divi tsi ñá naxi'lí nuu ña nimá ntí vata koo é kuenta iña ñu'u san ne, kutuni ko tsi dóo kaxi'lí nuu ka'nu Xuva ko te kiní ó Cristu.

¿Nté koo kuntoo o e ntákuintí'xe ko Xuva kō?

⁷Ntá tsi nuu i e dóo nuu a'vi e tá'xi Xuva kō ne, nuu kúñu ntí.

Kūñú ntí ne, vata kaa kídī é kudii nté'u kúvi, ntá tsi é nuu iní i ne, dōo nuu á'vi i vata koo é kíní ñá'a tsí ña te míi ntí kuvi vií ntí, tsí Xuva kō é kúvi vií ña. ⁸Kuān te titín nuu i ntánto'o ntí ne, kütíi ntí. Kuān té ntánti'i iní ntí nté koo vií ntí, ntá tsi ió ka cho'o i nté koo vií ntí, kuiní ntí. ⁹Kuān te dōo ntántukū nuu iní ña'a san nté koo vií ña ní ntí, ntá tsi ña kaxtuví mii Xuva kō ntí, tsí kainuu mé'ñu kainuu dáva ña ntí. Kuān te ntánantáva ña ntí ñú'u kān, ntá tsi ña te ntáxi'i kue'én ntí. ¹⁰Dá mí'i ka ntáñe'é ntí ne, ntaíka ni'lí ntí doxi'i ntí kuenta iñá Jésuu váta koo é kíní ña'a sán ntí ne, kutuni ña tsí kantítio Jesuu. ¹¹Dá ió ka ntivi iñá ntí ne, utén utén ntántuvi kuentá ntí nta'a doxi'i san kuenta iñá Jésuu váta koo é kíní ña'a tsí kantítio Jesuu, tsi é ní'lí ntí ntivi vā'a iñá ntí kuenta iñá ñá, kuān te xi'lí kúñú ntí. ¹²Dukuān ne, ntaxé'e ntí kúñú ntí dóxi'i san vata koo é ní'lí nto ntivi iñá nto.

¹³Ió mí ûve na'a tú'un é kák'a'an ña é itúvi ntivi dí'na, kaka'an ña: "Kuínti'xe kó ne, dukuān é kák'aán u", ka'an ña. Nti'i ne, dadii kuínti'xe ntí ni ña tsíkán ne, dukuān e ntáka'lán ntí di. ¹⁴Tsí iní ntí tsí Xuva kō ne, nantóto ña Tó'o ko Jésuu dá xi'lí ñá ne, kuan koo nantóto ña ntí di ne, dá naki'i ña kó ni ntō, é kuntoo dadii o ni ñá. ¹⁵Un ntíi ntíi é ita ntí'xin ntí ne, e kúvi kuenta iñá nto. Tsí tē kútítín ña'a naxnuu viko Xuva ko ñá né, dōo kútítín ka ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, ka'an ñá tsi dōo ka'nú Xuva kō.

¹⁶Dukuān ne, ña ntánativi iní ntí. Kuān té ntánativi kúñú ntí, ntá tsi utén utén ntánaku'un vā'a nimá ntí. ¹⁷Kuān té ntánto'o ntí vevií ne, ntá tsi ñá tē nté sa ntii tū'un, tsí da kuíta ntí'xin. Ntá tsi kani tú'un tsí diví é ní'lí ntí ntivi vā'a kue'en iñá ntí nta'a Xuva kō é kutúví ntii dañu ntüvi. ¹⁸Ntá tsi ña ntáde ntí kuenta nee e dítio, tsí nee e dító san ne, ña te nguentúvi kaxntíi; nee é ña dító san ne, diví é kaxntíi ntii dañu ntüvi.

5 Kúñú kō é ió ñuxiví sa ne, vata kaa uun vi'lí mí kuntoo taan ò kaa. Tē ntí'i kúñú kō ne, ini o tsí ntoo vā'a vi'lí vā'a ko iñá Xuva ko e dukún kān, mí kuntoo o ntii dañu ntüvi. Tsí ña te ña'a ni de vā'a ña, tsí mii Xuva kō de vā'a ña. ²Dá ntōo ká o ñuxiví sa ne, ntáxkoo kani ò e dōo ntio ko é kuntoo o vi'lí vā'a kō é ta'xi Xuva ko tē xeé o nta'a ña e dukún kān. ³Nakü'ún o vi'lí vā'a san é kütavi núu o vata kaa du'nu vata koo é ña kuntíi nima ko te xi'i o. ⁴Dá ntōo ká o ní kúñú kō ñuxiví sa ne, ntáxkoo kani ò tsi dōo ntánti'i iní kō. Ntá tsi ña te ntí o kō é nakuíta o kúñú kō, tsí ntio ko kúñú xeé kō é ní'lí ko nta'a Xúva kō. Ntio kō é nadama o ntüvi iñá ko é kanti'i ntivi iñá ko é ña kantí'i ntii dañu ntüvi. ⁵Xuva kō de kú've ñá ko kuénta iñá i sá'a: é ntio ñá é ní'lí ko ntuví va'á iñá kó ne, diví ñá tá'xi ña Espíritu ñá vata koo é koo ntaá ini ko é ní'lí ko.

⁶Dukuān ne, ñá tē nguentuvi ntaíntee ini ntí, kuān té kuví ntí, tsí iní ntí tsi dá ntōo ká ntí ñuxiví sa ne, dōo ikā ntoo ntí mí tuví Xuva kō. ⁷Ntá tsi ntaíka ntikín ntí

Xuva ko, kuān te ña ntaíní ntí ña.
8Dukuān ne, ntaíntee ini ntí, kuān te na kuví ntí, tsi dií dií ka válá ó te tsso mií ntí kúñū ntí ne, dá kí'lín ntí nta'a Xuva kō, kíkuntóo dadii ntí ni ñā. **9**Dukuān né, kuān te ntóo ká ntí ní kúñū ntí, kuān te tsso mii ntí kúñū ntí ne, ntá tsi ntánti'i nuu iní ntí é víí ntí née é ntio Xuva kō.
10Tsí da mií é naxee o un ntíi ntíi o kuntáñi ó nuú Cristu vata koo é ní'i ko nee é díku ntée o, te vā'á ne, o tē ña vál'a, vatā o de kúñu kō da intóo o ñuxiví sa.

Tū'un é ntuvá'a o ni Xuva kō

11Dukuān ne, da xé iní ntí tsi dío donchu'ví ide Xuva kō ne, ntánti'i nuu iní ntí ntáka'án ntí ni ña'a te kuinti'xe ña ña. Ini Xúva kō nté ntaa ntí ne, ntio ntí é kütuni ntó di, te vā'á ntí ne, o tē ña vál'a ntí. **12**Ñā ncho ka'an túkū ntí ni ntó e dío val'a ntí, ntá tsi ntio ntí é vál'a kuini nto kuenta iñá ntí vata koo é kuvi nantiko koō nto e ntáka'an ñá'a, ña e dío ka'nu kuiní i iña tuku ña'a te vál'a íto ña, ntá tsi ña ntáde ña kuenta te vál'a nima ñá ne, o tē ña vál'a. **13**Tē ntákulukú ntí, kuiní nto ne, kuenta iña Xuva ko; te vál'a ntí ne, kuenta iña nto. **14**E dío kuínima Cristú ntí ne, kade kú'l've ña ntivi iñá ntí un tsi nte da kütuní ntí tsí mii ña é xi'i ñá kuenta iña ko un ntíi ntíi o. **15**Vata tsi tē kuédadii xi'i o ni ña un ntíi ntíi o, vata koo é xo'o é ntoo ká ò ne, ñá víí ka ò é ntáde kueni mii ko, tsí vii o nee é ntio Xuva kō, tsí divi ña xi'i ñá naa ko ne, ntá tsi ntoto xtuku ña kuenta iña ko. **16**Vevií ne, ña ntaíní ka ntí ña'a nté ito ña vatā o dé ña'a ñuxiví

sa. Kuān o íni ntí Cristu kídaa ñúxiví sa, ntá tsi ña kuán o kaíní ka ntí ña vevií. **17**Dukuān né, te xōo ñá'a é kuvi uun tsi ña ní Cristú ne, é tūku ñá'a ntivi ña ve. É itá ntí'xin é átā san ne, é ntúxée nima ñá vevií.

18Un ntíi ntíi nuu i sá'lá né, nta'a Xuva ko vē'xi, tsí divi ña tá'xi ña é ntuvá'a ntí ni ña kuénta iñá Cristú ne, divi ña tée tsiñu ña ntí é kālán ntí ni ñá'a san é ntuvá'a ña ni Xuva kō. **19**Da xe é xi'i Cristu kuénta iña kó ne, xé'e Xuva kō é ntuvá'a ñá'a ñuxiví sa ni ñá, é ña dál'ví ká ña ña kuétsi ñá. Tée tsiñu ña ntí é kué'lé ntí é kütuni ñá'a san nté koo ntuvá'a ña ni ñá. **20**Ntí'i ne, náá Cristu vē'xi ntí. Vata tsi te mii Xuva ko kāka'an ña é ntáka'án ntí ni ñá'a kuenta iñá Cristú tē ntuvá'a ña ni Xuva kō. **21**Cristú ne, ña túvi kué'en tsi kuétsi ñá. Ntá tsi Xuva kō ne, dál'ví ña ña kuétsi ko ûn ntíi ntíi o dá xi'i ñá kuenta iña ko vata koo é ña kóó ka kuétsi kō ne, vii ò é vál'a é ntio Xuva kō.

6 Ntí'i e ntáde tsiñu dadii ntí ni Xuva kō ne, ntaíkán ntí nta'a nto tē ña te é ntaā i é ní'i ntó doméni e tá'xi Xuva ko ntó. **2**Tsí Xuva ko kāka'an ña tú'ün é ntéé na'á san:

Ura vál'a téku ko é kāka'an;
 ntivi dá nakáku ú o ne, xntí
 ú o,

ka'an ña. Vevií ne, ura vál'a; vevií ne, ntivi é nakakú ñá kō.

3Ñá te kaédí nuu ntí itsi é kuntíkin ñá'a Xuva kō, tsí ña ntí o ni é kālán kíni ñá'a san kuenta iña tsiñu e ntáde ntí iña Xuva ko. **4**Ñá'a, tsí da née ka nuu i e ntáde ntí ne, ntáde ntí é vál'a vata koo é

kütuni ñá'a tsí nuu é ntaā i é kāde tsiñu ú iñña Xuva ko da íni ña tsi ntákutíi ntí nimá ntí kuān te dóo ntánto'o ntí, kuān te ntákunáa nteé ntí, kuān te ió nuu i e dóo ntii tu'un. ⁵Tsí kutíi ntí nimá ntí da káni ña ntí xo'o ne, tsu'un kutu ñā ntí vi'i utun, dā nátaká nuu ña é ncho vií ña du'xen nī ntí, dā un vá'a tsi ntii dé tsiñu ntí. Ntē ña ni kidí ntí ne, intóo ntité ntí di. ⁶Kütuni ñá da íni ña tsí ña ini dé ntí é kíni kaa, tsí ini va'a ntí tú'un Xuva kō, tsi dóo ntákutíi ntí nimá ntí, tsi ntáde ntí é vāl'a ni tā'an ntí, tsi é nuu Espíritū Sántū nimá ntí, tsí kaníi nimá ntí ntákunima tā'an ntí, ⁷tsí ntáka'án ntí tú'un é nuu é ntaā í, tsi tál'xi Xuva ko ntii ntí é kúvi vií ntí. Da mii kuē'en tsi é vā'a e ntáde ntí da ntánáá ntí kuenta iñña tú'un Xuva kō, da ntánada'an ntí kúñu ntí di. ⁸Un vé'xi ne, dōo ntáde ka'nú ña'a sán ntí; un vé'xi ne, ntánakuitá ñá ntí. Un vé'xi ne, vāl'a o ntáka'an ñá iñña ntí; un vé'xi ne, ntáka'an kíni ña. Un vé'xi ne, ntáka'an ña tsí ña veté ntí; ntá tsi nuu é ntaā i e ntáka'án ntí. ⁹Un vé'xi ne, ntáka'an ña tsi ñá ini ñá ntí; ntá tsi ña te da dñi ña'a ini va'a ña ntí. Un vé'xi ne, dókō sa ntáxi'í ntí; ntá tsi ntánakáku ntí, ntoo dukuān ntí, ntaíní nto ntí. Un vé'xi ne, ntáni'í ntí é ntó'o ntí; ntá tsi ña ntaé'ní kue'en ñá ntí. ¹⁰Kuān te ntóo nta'xa ntí, ntá tsi nguentúvi tsi dóo diní ñu'u nimá ntí. Kuān te ntâ'lví ntí, ntá tsi dóo titín ña'a ntáde kuika ntí ña. Kuān té ña tuví nee ió ntí ne, ntá tsi é un ntí'lí ió iñña ntí.

¹¹Ntó'ó ta'an ntí, ña ñuú Corintú ne, e ntáka'án ntí ni nto ntánií

nimá ntí. ¹²Ñá te ntí'i é ña ntí o ntí, tsí divi ntó é ña ntí o ntí. ¹³Kaka'án u ni nto vata kaa uva i'xa é kāka'an ñá ni i'xā ñá ne, vií nto da xe'e, kuinima ntó ntí dadíi vata o ntákunimá ntí nto.

Xo'ō ne, vata kaa vi'i Xuva ko mí tuví ña ntáa ó

¹⁴Ñá ku kini nuu nto ni ñá'a, ña é ña ntákuintí'xe i Xuva kō, tsi ?nté ntu koo kuntoo dadíi é vāl'a san ní é ña vāl'a san? ¿Vá kāxi'lí ntu é neé san mí ió ñu'ú san di? ¹⁵¿Nté ntu koo kudadíi Cristu ni tó'ló e ña vāl'a san? ¿Nté ntu koo kudadíi ña kakuintí'xe i san ní ña é ña kakuintí'xe i? ¹⁶Ña kúvi kuntóo santu e ntúvá'a nāa ini ukún Xuva kō. Xo'ō ne, vata kaa uun xúkún mí tuví Xuva kō, ña kantító san, ntáa ó. Tsí mii Xuva kō ne, kaka'an ña:

Tuví u ni ña ne, kaika ú ni ña;
xu'ú kúvi ú Xuva ñá ne,
divi ña kúvi ña ña'a ko,
ka'an ña. ¹⁷Dukuān ne, kaka'an xtúku Xuva ko ni kō:

Ntii ntó mélñu ña'a san,
nakuntóo xio nto;
ñá ku tiin nta'a nto née é ña
vá'a.
Kidáa ne, xu'ú nakuidó u nto.

¹⁸Kuvi ú Uva ntó ne,
kuvi nto i'xá ko di,
ka'an Xúva kō, ña e dóo ió i é
vii.

7 Ntó'ó ta'an ntí e dóo ntio ntí ne, sál'a xe'é Xuva ko xú'u ña é vií ña. Dukuān ne, ntada ntoo tsi mii ó kúñu ko ni níma ko nee é kíni kaa. Kuiko ñu'u o Xuva kō, na ë'vi ko ña, tsi dóo ka'nú ña. Kada ntaa ntí'i ó nee é káka'an ña.

Nadama ña ñuu Corintu
nee e ntáde ña

²Naki'i nto ntí ntánii nima nto. Ñá tē neé ni īde ntí ni ntō é kini kaa. Ñá ni nakunāa ntí nto. Ñá ni ení ntâ'ví ntí nto. ³Ñá te kāde tñi ú ni ntō é kuetsí nto. Tsi è íni nto é kāka'án u ni nto dñi'na tsí kudadii nima ko é dadii kuntoo ò, é dadii kuví ò. ⁴Dôo ió ko é kā'án u ni ntō. Dôo vá'a kakuiní ko ni ntō. Dôo kanakunu ka'nú iní ko kuenta iña nto. Kuán te dôo titín nuu i e ntánto'o ntí, ntá tsi dñi' kue'en túvi u.

⁵Nté dñi xeé ntí ñuu Macedonia ne, ñá ntaíntóo da'na ntí; ki'in itsí ntánto'o ntí mi ntáñe'é ntí: ntánáa ntée ña ntí ne, ntaú'ví ntí dñi. ⁶Ntá tsi Xuva kō ne, kanaxnuu ka'nú ña iní ña ntoo nta'xa san ne, dñi' ña náxnuu ka'nú ña iní ntí dñi xee Tito. ⁷Dôo diní ntí tsí xee ña, ntá tsi dií dií ka diní ntí tsí kaka'an ña tsí divi ntō náxnuu ka'nú nto iní ña ne, kaka'an ñá tsi dôo ntio nto é kiní ntó ko, e dôo ntoo nta'xa nto kuenta iña i é kāka'án u ni ntō, e dôo ntánti'i iní nto ko. Dñi tékū ko sá'a ne, dií ka nakunuu dñi' kue'én nimá ko.

⁸Kuán te kúnta'xa iní nto kuenta iña tutu e táxnúu ú ne, ñá kānativi iní ka ko é taxnúu ú, kuán te náativi iní ko di'na dñi kütuní ko tsi kúnta'xa iní nto kuenta iña i; ntá tsi ña na'a tsi. ⁹Vevií ne, dôo diní ko kuenta iña nto. Ñá tē dñi' ko é kúnta'xa iní nto, ntá tsi dñi' ko tsí idiá'vi é kúnta'xa iní nto, tsi kídaä nakuítia nto é kini kaa san. Kúnta'xa iní nto vatā ó ntio Xuva ko ne,

dukuán ñá tē nee é kini kaa ni īde ntí ni ntō. ¹⁰Tsí te kúnta'xa iní ko vatā ó ntio Xuva kō ne, nativi iní ko kuetsí kō; kidáä ne, nani'i ko ntuví va'lá iña ko. Kidáä ne, ñá kunta'xa iní ka kō, tsi e nani'i ko ntuví iña ko. Ntá tsi te kúnta'xa iní ko vatā ó de ña'a ñuxiví sa ne, ñá ntúvá'a ò, tsí kuvi o dóntíni. ¹¹iKiní nto ve nté ó kúvi da intóo nta'xa nto vatā o ntio Xuva kō! tsi dôo dé kuení nto ne, dôo xió ntii nto é nada'an mii nto kúñu ntō dñi. Dôo dutsi kuíni nto é kāka'án u ni ntō ne, ú'ví ntó dñi. Dôo ntio nto é kiní túku nto kó ne, ntánii nima nto é ntio nto é vii nto é v'a, tsí xe'é nto é ntó'o ña é ede é kini kaa san. Un ntíi ntíi dé nto vata koo é kütuní ñá'a tsí ña tuví nee kuetsí nto nuu i sá'a. ¹²Dukuán né, dñi táxnúu di'na ú tutú san ne, ñá te kuénta iña ña é ede é kini kaa sán, nté ña te kuénta iña ña e ntó'o i, tsí kuenta iña ntó, vata koo é kütuní ntó nuu Xuva ko tsi ntánii nima nto ntánti'i iní nto ntí. ¹³Dukuán né, dôo ka'nú kuiní ntí.

Dñi dií dií ka nakú'un ka'nú iní ntí da íni ntí e dôo diní tuvi Tito kuenta iña nto. Tsí un ntíi ntíi nto nátsu'un ka'nú nto iní ña vata koo é ña kutsú'un ká ña kuenta iña nto. ¹⁴Kidáä ne, é kāka'án u ni Tito e dôo va'lá ña'a nto, kuiní ko. Tsí nuu é ntaä i é un ntíi é kāka'án ntí ni ntō ne, kuan tsi ò é nuu é ntaä i vatā ó kaka'án ntí ni Titó san dñi. ¹⁵Tsí dñi dií dií ka ntí ña nto dñi kanaka'an ñá nté ó dé nto e dôo dé ntaa nto é kāka'an ñá ni ntō, e dôo v'a o náki'i nto ña, e dôo ntaíko ñu'u nto ña. ¹⁶iDôo diní ko ni ntó tsí ini v'a ú tsi ntáde ntaa ntí'i nto née é kāka'án u ni ntō!

Kué'ē diu'un táxnūu ña doméni

8 Kuan vi'a vé, ntō'ó ta'an ntí, ntio ntí é kütuni nto nté sa válā o dé Xuva ko nī ña kuínti'xe i, ña ntánataká nuu ini ukún ñuú Macedonia. ²Tsí kuān te dóo ka'nú nuu i é ntánto'o ña ne, ntá tsi dóo diní ntio ña; kuān te dóo nta've kue'en ña, ntá tsi dóo kue'e é xe'é ña doméni, vata tsi tē dóo ió iña ña. ³Xu'lú kantada ntaa u. Iní u tsí xe'é ña vata kaa é ió iña ña ne, dií ka kue'e xe'é ña di, tsí mii ña ntío ña é kué'ē ña. ⁴Doo ikan ñá da xe'e te kué'e ntí itsi é xntii ña ta'an kō ña ntáduku ntée Xuva kō di. ⁵Ne, dií ka kue'e edé ña vata kaa e ntantétu ntí, tsí ña te da míi tsi é xe'é ña iña ña, tsí di'na ntáda ña kuenta kíñu ña nta'a Xuva kō ne, da ntáda ña kuenta ntá'a ntí di, vatā ó ntio Xuva kō. ⁶Dukuān ne, ntaíkán ntí da xe'e ntá'a Tito te naínú kava nto ni ña tsíñu vā'a e xtívī ñá di'na, natakā ñá nee e ntío nto kué'e nto. ⁷Divi ntō né, dōo vā'á ó ntáde nto é un ntí'i e ntáde nto; tsi dóo vā'á ó ntákuinti'xe nto; dóo vā'á ó ntáka'an nto; dóo íni nto; dóo ntánti'i iní nto é vií ntó nee e ntío Xuva ko ne, dōo ntákuinima ntó ntí vatā o nañé'e ntí nto. Dukuān ne, ntio ntí é koo ntii ntō é vā'á koo vii nto tsíñu sā'a di, e ntánii nima nto kué'e nto iña nto.

⁸Ñá te kataxnūu ú ntō é kā'án u ni ntō nté koo ví nto; mii tsí é ntio ko é kiní nto é vā'a e ntáde ña nguiñ san vata koo é kütuni ntó tē nuu é ntaa i e ntánii nima ntó ntákuinima nto. ⁹Iní ntó tsi Tó'o ko Jesúcristú ne, dōo vā'á o dé ña ni kō; dōo kade

ñá da xe'e. Divi ñá né, dōo ió iña ñá e dukún kān, ntá tsi tsóo mii ntí'i ña iña ña, e ntúnta'vi ñá kuenta iña nto, vata koo é divi ntō ne, nani'i nto e dóo nuu á'vi i kuenta iña ña.

¹⁰Ntá tsi é vā'á mii nto te kuínti'xe nto itsi ko é kāka'án u ni nto kuénta iña níu i sá'a: Vá'á ó te naínú kava nto tsíñu sā'a e dóo vā'á ó éni ntu'u ntō nte kuia ntí'i ko kān; tsí di'na nto éni ntu'u ntō; di'na nto ntío nto é vií nto. ¹¹Vi'a ve ne, kue'én ntó dā nté koo é nantí'i nto; ntánii nima ntó vií nto vata tsí o éni ntu'u ntō nte nuu i kan, kué'e ntō nee é ió iña nto. ¹²Tsí te üun ña'a ntio ña é kué'én tñi'xe ña doméni nta'a Xúva kō ne, kanakili'i ña da nēé ka é ió iña ña. Divi ñá ne, ñá kaikan ñá nēé é ña tuvi iña ko.

¹³Ñá te kaká'án u te mii ntō tanúu nto vata koo é tuku ña'a kuntoó vā'a ña. ¹⁴Tsí kaka'án u tsí dií ka vā'á ó te kudadii nto ni ñá. Vevii é ntekú ka io iña ntó ne, xntii nto ña tē ntátaan níu ña; divi ñá né, xntii ña ntō da ntátaan níu nto di. Kidáá né, kudadii nto ni ña, ¹⁵vatā ó kaka'an tú'ün é üve na'á san: "Xoó ña'a é kué'én natáká ña ne, ñá ni ntōó ka iña ña; xoó ña'a é ña kué'e ni nataká ne, ñá ni kúnáa ntēé iña ña", ka'an.

Tito ni ta'an ña

¹⁶Ntadiá'vi Xuva kō, tsí xe'é ña é kuan tsí ó kuvi nima Títo é kanti'i iní ña vata tsí ó kanti'i iní ko kuenta iña nto. ¹⁷Dōo xkúntee iní ña dá tsixel'e ntí ña tē ncho kí'in ña, tsí mii ñá dōo ntio ña é kí'in ña mí ntoo nto.

¹⁸Taxnūu ntí uun ta'an ko nī Tito é dādii kí'in ñá ni ñá, uun ña'a e

dóo vá'a ntáka'an ñá ñu'u ini ukún san íña ña, tsí dóo vá'á ó kaka'an ña tú'un val'á iña Xuva ko. ¹⁹ Ñá te da mii tsi sā'a, tsí ña ñu'u ini ukún san nakaxnúu ña ña é kákada ii ntí ni ñá é xntii ñá ntí é kuïdo ntí née e kintido ntí iña ña ntátaan núu i san, vata koo é kā'an ña'a san tsi dóo ka'nu Xuva kō, vata koo é kütuni ña tsi dóo ntio ko é xntii ta'an ò. ²⁰ Kí'in dādii ntí ni ñá, tsí ña ntio ntí é kā'an kíni ña'a kuenta iñá ntí tsí kuë'e e kintido ntí. ²¹ Dōo ntánti'i iní ntí é vií ntí née é vā'a kuenta iña Xuva ko ni ña'a san.

²² Uun ká tuku ta'an kō táxnúu ntí ña é kí'in dādii ña. É kí'in ito iní ntí tsí kade ntaa ña é un ntí'i. Veví ne, dií dií ka ncho vií ña tsiñu sā'a, tsí kanuu iní ña tsi ntáde ntaa nto é un ntí'i di. ²³ Té xoó ña'a tsixe'e ña née ñá'a Titó ne, ká'an nto tsí ta'an ko ñá, tsí dadii ntáde tsiñu ntí ni ña kuënta iña nto. Te katsixe'e ña tā'an ko ña nguí san ne, ká'an ntó tsí ña ñu'u ini ukún san táxnúu ña ña, tsí dívi ñá née, dōo ntaiko ñu'u ñá Cristu. ²⁴ Dukuán né, nañe'ë ntó ña tsí nuu é ntáa i e ntákuinima ntó ña; nañe'ë ntó ña tsí nuu é ntáa i é vā'a ña'a nto, vatā o ntáka'an ntí ni ñá, vata koo é kütuni ntí ñtí ña'a, ña ñu'u ini ukún san.

É xntii o ta'an kō

9 Ntá tsi ña kantío nto é kā'an túku ú ni nto kuënta iña i é xntii ta'an ò, ña ntántikin Xúva kō, ² tsi é iní u tsi dóo ntio nto é xntii nto tā'an nto. Dōo ka'nu kuiní ko é kákada'an u ni ña nto da kanii ñuú Macedonia tsí divi ntó, ña ñuú Acayá ne, é iō tu've nto nte kuia

ntí'i ko kān é xntii ta'an ntó. Títín ña ntio ña é kuān koo vií ña di, tsí íni ña tsi dóo diní nto e ntáde ntó.

³ Taxnúu ú ta'an kō san ve, vata koo é nāni'i é ntaā i é kákada'an u iña nto kuenta iña núu i sá'a, te ntaā i é iō tu've nto, vatā o kaka'an u ni ñá. ⁴ Tsí te künteká u ña ñuú Macedonia, kí'in ni'i ú ña mí ntoo ntó ne, te vāta tssoo tú've nto doméní san ne, dōo kuka'an nuú ntí e ntáka'an vétē ntí ni ña kuënta iña nto ne, dívi ntó né, dōo kuka'an nuu ntó di.

⁵ Dukuán ne, kantio é kákán u nta'a ta'an kō sán te di'ná ña kí'in ña, kíkoto ní'ni ña nto te xntii ñá nto é tsōo tú've nto doméní san vata ò xe'lé nto xu'u nto dí'na. Kidáa ne, é iō tu've doméní san tē xeé ntí, vata koo é ña te dava ó ini nto, tsí mii ntó e dóo diní nto é kuë'é nto.

⁶ Sá'a nanú'u ntó iní nto: Xoo é ñá kue'e kaí'xi i ne, ñá kuë'e kánani'i i di; xoo é kué'e kaí'xi i ne, kué'e kánani'i i. ⁷ É un é un nto ne, kué'e nto née e ntádē kuení nima nto é kuë'é nto; ñá te kuëtsi é kue'e nto, tsí Xuva ko kakuinima ña xoo é kaxé'e i é dodíni i. ⁸ Xuva kō né, kuvi ta'xi ña é un ntí'i née é vā'a é ntio nto, vata koo é nguentúvi xee tā'an é un ntí'i iña nto, vata koo é xkóó ka iña nto é vií ntó da née ka tsiñu vā'a. ⁹ Tú'un é üve na'a sán ne, du'vá o kaka'an:

Dōo kue'e tsí'i ña nta'a ña ntā'ví san;

tsíñu vā'a é edé ña ne, tuví ntii dañu ntūvi,

ka'an. ¹⁰ Mii Xuva kō é kāta'xi ña tsíkín i é kū'xí ò é kūvi é kā'xi ó ne, dívi ña tā'xi ña é un ntí'i e ntántio nto é kū'xi nto. Mii ñá ntio

ñā é kuē'nu dí vata koo é kuē'e ní'i kuenta iña tsiñú va'a é edé nto. ¹¹Divi ntō ne, un ntíi ntíi koo iña nto ve, vata koo é kuē'e tsi'i nto é kintido nti. Kidáá né, dōó titín ña'a nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva ko kuénta iña nto. ¹²Tsi dá kaxntii nto tā'an nto, ña ntántikin Xúva kō ne, ñá te da mii tsí é xntii nto ñā e ntátaan núu ña, tsí nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva ko kuénta iña i e xntíi nto ñā. ¹³É kuān ó ntáxntii nto ñā ne, ká'an ña tsi dóo ka'nú Xuva kō, tsí kutuni ña tsí nuu é ntaā i é ntaíko ñu'u nto tú'un va'a iña Cristu, tsi ñá ni de víni nto iña nto é xelé nto ña ni ûn ntíi ntíi ña ngui sán di. ¹⁴Divi ñā ne, ka'an ntá'vi ñá iña ntó dí e dóo ntio ña nto, tsi dóo vâl'a o dé Xuva ko ni ntō e tá'xi ña é vii nto é vâl'a ni ñā. ¹⁵iNtadiá'vi Xuva kō tsi tá'xi ña uu doméni e dóo va'a kue'en, é nté ña kuvi ká'an ò nté kaa dií dií é vâl'a!

É kadē kû've Pablu, tsí pustru ña

10 Xu'u é Pablu ú ne, ká'án ú ni nto kuénta iña Cristú, divi ñā e dóo kakuinima ñá kō, e dóo vâl'á ó de ña ni kō. Xu'ú ne, tē dóo ntá'ví u dá itúvi ú ni ntō, kuiní nto, ntá tsi dá tuvi iká u ne, ñá kaú'ví ko é ká'án u ni ntō. ²Ká'án ú ni nto tē ña tsi'i ñú'ü ntó ko é vií ka'nú ú ni nto, iō ntó, tē náxeé u mí ntoo nto. Tē ña'á ne, kuān koo vií u ni da xoó ka ña'a iña nto e ntáka'an ña tsi ntáde ntí vatā ó ntio kúñu nti. ³Kuān te ntáde ntí du'xen é ntoo ká nti ní kúñu ntí ñuxiví sa ne, ntá tsi ña ntanáá ntí vatā o ntánáá ña ntoo ñuxiví sa. ⁴Tsí nuu i e ntánáa núu ni'lí ntí san ne, ñá te iñá ñuxiví

sa, tsí nta'a Xuva ko vê'xi. Tsí Xuva kō né, dōó ntii iní ña é nantí'lí ñá da née ka nuu i é kini kaa, e dóo ka'nu. ⁵Da née ka e ntádē kuení mii ña'a san é ña te nuu é ntaá í ne, da née ka nuu i é kâ'nu ncho vii, é kaedí nuu itsi i é kini ña'a san Xuva kō; da née ka e ntádē kuení ña'a sán ne, ntántada ntí kuenta ntá'a Cristu vata koo é na kuinti'xe ña ña. ⁶É iō tu've ntí é kué'lé ntí é nto'o da xoó ka ña'a, ña é ña kákuinti'xe i é kâkâ'án Cristu, te xee ntúvi é uun ito tsi kuinti'xe vâl'a nto.

⁷Da mii tsí e ntaíto nto ña'a san nté ito ña. Tē xoó ña'a kaintée ini ña é kâduku ntée ña Cristú ne, na vii ñá kuenta tsí ntí'lí ne, ntáduku ntée ntí Cristú di. ⁸Kuān te ntéku kudii é kâkâ'án u kuenta iña tsiñú ntí ne, ntá tsi ña kakuka'an nuú ko, tsí Xuva kō tá'xi ña tsiñu ntí é xntíi ntí nto vata koo é kué'nu vâl'a nto; ñá tē ntánakô'xó ntéé ntí nti. ⁹Ñá te kataxnúu ú tutú san é ncho naú'ví u nto. ¹⁰Ntáka'an ñá'a tsi dóo ntii kaka'án u dá kataxnúu ú tutú san nta'a nto, ntá tsi da xe dóo ntá'ví ito u dá tuví dadii ú ni ntō, e dóo ntá'ví tú'un ko, ntáka'an ña. ¹¹Ntio ko é kütuni ñá tsikan, tsí divi tsi é kâkâ'án ntí ni ñá da de vâl'a ntí tutú san da intóo ikâ ntí ne, divi tsi vií ntí dí te nâkuntóo dadii ntí ni ntó.

¹²Ñá ntio ntí é kâ'án ntí vatâ o ntáka'an túku ña'a é ntánakate ntoo mii ñá kúñu ñá. Ñá tē ntádē ntí kuenta te vií ntí vatâ ó ntáde ña. Tsí divi ñá ne, ntáde tuntu ña é ntáki'lí kú've mfi tsi ñá, é ntánantii ni'ní ta'an ña. ¹³Ntá tsi ntí'lí ne, ñá vií ka'nú ntí nee iña é ña kâduku

ntée ntí, tsí mii Xuva ko kāka'an ña mí xee tá'an tsíñu e ntáde ntí ne, divi ñā tálxi ña itsi é xéé ntí un tsí nte mí ntoo nto. ¹⁴Ñá tē ntaíta ntí'xin ntí mi é ntio Xuva ko é xéé ntí, tsí Xuva ko kāka'an ña é xéé ntí mí ntoo nto. Tsí díl'na ntí xéé ntí ñuu ntu'ún va'á iñá Cristu. ¹⁵Ñá tē ntáde ka'nú ntí ntákal'án ntí kuuenta iñá tsíñu é edé tuku ñá'a é vata te ntí'l' edé ntí. Ntá tsí é ntio ntí é dií ka vá'a koo kuinti'xe nto, vata koo é dií ka kue'e kada tsíñu ntí ni ntó, vata tsí ó kaka'an Xúva kō é vií ntí. ¹⁶Kidáá ne, kuvi kí'ín ka ntí ñuu é dií ka ikā é ñuu ntó, kika'an ntódo ká ntí tú'ún va'á san. Ntá tsí ñá ncho náki'i núu ntí tsíñu é edé tuku ñá'a, vata koo é ña ká'an ñá'a tsí dóo ka'nú ñá'a ntí, vata te ntí'l' éni ntu'ú ntí ntáde tsíñu ntí ikān.

¹⁷Tē xoó ncho kada ka'nú i ne, na kadá ka'nú ña kuuenta iñá Xuva ko.

¹⁸Tsí ña e dóo va'á ntí'xe ne, ña te míi ña kaká'an ña e dóo va'á ña, tsí Xuva ko kāka'an ña e dóo va'á ña.

Pablú ni ñá'a, ña é ña té pustru ntí'xe

11 Tē dí kütíi nto nima nto ní ko te kāl'án u vata kaa uun ña tuntu. Na kütíi nto nima nto ní ko. ²Tsi dóo kakukuiñu ko nto, dívi dokuiñu é vē'xí nta'a Xuva kō, tsí é xe'é u xu'u ko é ntáda ú nto kuuenta ntá'a Cristú ne, é kūvi nto vata kaa uun ñadi'i kuétsi, ña e dóo va'á, ña é vāta kiní ñatíi. ³Ntá tsí kadé kuení ko te kuān koo vií ña'a kani nta'ví ña nto vatā o dé koó san e kúvi dé ti éni ntá'ví ti Eva e dóo ki'in iní ti nté koo ka'an ti. Kidáá

né, xtuví mii nto e ntániñ nima nto e ntákuinima ntó Cristu, é da mii tsí ñá é kuinima ntó ña. ⁴Tsi nto'ó ne, dóo va'a ntákutíi nto nima ntó te da xóó ka ña'a xee ña e dóo kadaka nchu'un é kāka'an ña iñá Jésuu. Kuān té ña te kaká'an ña vatā ó ntáka'an ntí ne, ntá tsí dóo diní nto ntánaki'i nto tuku espíritu é ñá te dívi Espíritu Xuva kō é nuu nima nto dí'na. Dóo va'a ntaíni nto tuku nchu'un e dóo kadaka, é ñá te dívi tú'ún va'á iñá Xuva ko e kí'i nto dí'na. ⁵Xu'ú ne, ñá te dutsí ká u é ña tsíkan, ña e ntáka'an é dívi ñá é pustru, ña e dóo ka'nú. ⁶Kuān té ña kakuví kaka'an vá'a ú ne, ntá tsí ini vá'a ú iñá Xuva ko. É íni nto sá'a, tsí dóo ntánañé' é ntí nto da née ka nuu i é edé ntí.

⁷¿Ó dóo ntu kini kaa dé u é ña ni kí'i u xá'ví ko dá nakuá'a ú nto tú'ún va'á san iñá Xuva ko, é ntunta'vi míi u dá kāda ka'nú ú nto?

⁸Tsí kaido ú diu'un iñá ñá ñu'u ini ukún xio ñuu é vata kaa te xá'ví ko vata koo é dívi ntó ña ntá'vi nto ko é xntíi ú nto. ⁹Dá itúví ú ni ntó ne, dóo táchan nuu ko, ntá tsí nté uun nto ña ni ngunúú ú nto te xntíi ntó ko é kátaan núu ko, tsí ta'an ko ña vē'xi ñuu Macedoniá ne, xntíi ñá kó née é kátaan núu ko. Dukuān né, dóo dé u kuuenta vata koo é ña natekú du'xén u ntó ne, kuān tsí koo vií u nguentúvi. ¹⁰Nuu é ntaä í vatā ó kaka'án u, tsí kantíkín u Cristu. Kutuni Xíva kō tsí nté uun ña'a ña kuvi nakadí ña xu'u ko é kāl'án u tsí ña ni kí'i u diú'un ntó da xntíi ú nto ne, kuān tsí koo ka'án u ni ña ntoo kaníñ ñuu Acayá dí. ¹¹¿Nté kui kuān ó kaka'án u? ¿Ó ña ntío ntu kó nto?

Ntá tsi Xuva kō ini ña tsi dóo ntio kó nto.

¹²Kuān tsi koo vií ka ú vatā o dé u, é ña kí'i ú xa'vī ko é edé tsiñu u, vata koo é ña kué'e u é vií ka'nu ña e ntáde tsiñu vatā o ntáde tsiñu nti. ¹³Tsí ña kuān ó ntáde sán ne, ñá tē dívi ñā é pustru é nuu é ntaā í ña, tsí da ti tsi ntaéni nta'ví ña ña'a e nták'an ña é pustrú Cristu ña. ¹⁴Ña túví nee iña é da kudu'va kō, tsí mii tsi tó'lō e ña vá'ā sán ne, kaeni nta'ví ña'a é kānadama kúnu i é ntūvi vata kaa ánjē va'a. ¹⁵Dukuān ne, ñá tē neé ka'nu nuu i te ña ntáde tsiñu iña i ntánadama ña kúnu ñā é ntūvi ña vata ntáa ña ntáde tsiñu iña Xuva ko, ña e dóo va'a. Ntá tsi uun ntuvi ní'i ña é ntó'o ña nta'a Xuva kō é kuān ó ntáde ña.

Da ntó'o Pablu da dé ña pustru

¹⁶Uun ito ká tuku ka'án u ni nto tē nté uun nto ña kadá kuení nto te kākulukú u. Te kuān o ntádē kuení nto ne, ntá tsi kiní nto neé e ká'an ña lukú sa ni ntō, ña é kāka'an míi, ña é kade ka'nu mii. ¹⁷É kuān ó kaka'an u ne, ñá te kakā'an u vatā ó ntio Xuva kō, tsí kaka'an u vatā ó kaka'an ña líku, ña é kadē kuení i é ncho vií ka'nu. ¹⁸Da xe dóo iō ñá ncho kada ka'nu ñuxiví sa ne, xu'u ne, kuān koo kada ka'nú u di. ¹⁹Tsí ntó'o e dóo ini ntó ne, dōo vá'ā ó ntádē kuení nto ní ña lukú san. ²⁰Ntó'o ne, dōo vá'ā ó ntádē kuení nto ni tuku ñá'a, kuān te kátee tsiñu kuétsi ña nto, kuān te kánantí'i ña nto, kuān te katfín ña ntō é vií nto é kā'an ñá, kuān te dóo ka'nu ncho vií ña ni ntō, kuān

te kaxe'é nuu ña vinuu nto. ²¹Xu'ú ne, kakuka'an nuú ko é kā'án u e ña kákene iní nti é kuān koo vií nti ni ntō.

Ntá tsi da nēé ka nuu i é ña kaú'ví ña é kā'an ña e dóo va'á iña ñá ne, xu'ú di ne, ñá kaú'ví ko é kuān koo ka'án u vatā ó kaka'an ña lukú sa.

²²Ña tsikán, ¿hebreu ntú ña? Kuān xu'ú di, tsí ña hebreu ú di. ¿Tátá Israee ntú ña? Xu'ú di. ¿I'xá Abraan ntú ña? Díví ú di. ²³¿Ña kade tsiñu iña Cristu ntú ña? Xu'ú ne, dií dií ka dívi u é dívi ña, kuān te vata ó kaka'an ña luku ú nee é kāka'án u. Ntá tsi dií dií ka éde tsiñu u é ña tsikan. Dií dií ka ki'in itō inú kutū ú vi'i utun. Dií dií ka ki'in itō é'ni ña ko é ña tsikán ne, e dóo ki'in itō é dokó sa kaxíl'i u di. ²⁴Ú'un ito é'ni ña Israé san ko. Kāni ña kó xo'o.

Oko xe'un kími é uun ito xé'e ña ko.

²⁵Úni ito káni ña kó utun. Uun ito ká tuku ne, xuu káni ña ko. Úni ito nántatsin tun ntōo é kaxkani'l u nú ntute ñu'u kān. Uun ntuvi, uun niñu inúu ntó'o u méñu ntute ñu'u san.

²⁶E dóo ki'in itō ñé'e ú ne, é dōo iní u tsi dóo donchu'ví nú ntute ka'nu sán ne, dōo donchu'ví ní ña du'ú di; dōo donchu'ví ní ña ñuú ko é ncho ka'ní ña kó, ní ña tuku ñuú san di. Iní u e dóo donchu'ví ñuú ka'nu san ní má kū'ú san, ni ntute ñu'u sán di ne, dōo donchu'ví ni tā'an ko, ña é ña te nuu é ntaā i e ntákuinti'xe i Xuva kō.

²⁷Dōo ntó'o ko é dé tsiñu ú ne, dōo ki'in itō ña ni kídi ú ne, dōo ntó'o ko e dóo kákìn kó ne, dōo itsí ko ntute di. Un vé'xi ne, ítuví ntité u ne, dōo ntó'o ko é vi'xin é ña tuvi dí'ñu ko.

²⁸Uun ká tuku nuu i sá'a ne: uten dóo kaexnúu kó e dóo kanti'i

iní ko un ntíi ntíi ña ñu'u ini ukún san. ²⁹Tē xoó ña tuvi ntíi i ne, vata tsí ó kanto'o kó di. Tē xoó kakó'xo i uun nuu i ne, xu'ú e dóo u'vi kakúvi kó kuenta iña i. ³⁰Te kāntio é kāda ka'nu ú ne, kada ka'nu ú kuenta iña i é ña ni kuvi vií u é ña tuvi ntíi ko. ³¹Xuva kō, ña é Uva Tó'o ko Jesúcristu, ña é kā'an o tsi dóo val'á ña ntii dañu ntüvi ne, divi ña iní ña tsí nuu é ntaā i é kāka'án u. ³²Dā itúvi ú ñuu Damascú ne, ña odo nūú iña rei, ña nani Āretá ne, tēe tsiñu ña ña é vií kuenta xi'l' ñuú san é tīin ña ko é xnuu kutu ña ko. ³³Ntá tsi ini xika núu ú, nanúu ñá ko ata ntó'o kān é kānti'u núu diñi ñuú san. Dukuān né, ntíi ni'ni ú nta'a ña.

E xé'e Xuva kō é kiní Pablu

12 É iní u tsí ña tuví neé kani'i ko é kāda ka'nu u, ntá tsi xu'ú ne, ká'án ú nee e tá'xi Xuva kō é kütuní ko, é kiní u di é vatā ó kuvi te kakéni ko. ²Iní u uun ña'a, ña e kuínti'xe i Cristú ne, é kūvi uxkimi kuíá e nádita ña ñá é xee ña é kuvi ñui é dukún kān mí tuví Xuva kō. Ntá tsi ña iní u te kani'i kúñu ñá ñie'e ñá ne, o da mii tsi nima ña. Xuva ko iní ña. ³Iní u tsí ña tsikán ne, (kuān te kanfi kúñu ña, kuān té nima tsí ña ne, mii tsi Xuva ko iní ña) ne, ⁴nadítá ña ña mí e dóo vá'á o mí tuví Xuva kō. Ikān téku ña tú'un e dóo xú'ú kaa, e dóo xii kaa, e nté uun ña'a ña kuvi ká'an ña é tēkú tuku ña'a. ⁵Kuenta iña ñá tsikán ne, kada ka'nu ú, ntá tsi ña kada ká'nu ú kuenta iña mií ko. Da mii tsi kāda ka'nu ú kuenta iña i é ña ni kuvi vií u é ña tuvi ntíi

ko. ⁶Ntá tsi kuān te ntío ko kada ka'nu ú ne, ñá te vatā ó kaka'an ña tuntu ó kaka'án u, tsí da mií é nuu é ntaā i é kāka'án u. Ntá tsi ña kuān koo vií u vata koo e nté uun ña'a ña kadá kuení ña te dóo ka'nu u. Tsi é iní ña nté kaa u é tēkú ña nté o kaka'án u di. ⁷É ña ntío Xuva kō é kāda ka'nu ú kuenta iña i e tá'xi ña é kütuní ko é vā'a é iní u ne, tā'xi ña é kānto'o kó, vatā ó kuvi te ñuú ni'ni ntido kúñu ko. Vata kaa iña é ña vá'á san é kanantó'o ko vata koo é ña kuntékú ka é kāde ka'nu u. ⁸E úní ito ikán u nta'a Tó'o ko te nāki'i ña é kāde i é kānto'o kó san, ⁹ntá tsi kaka'an ñá ni ko: "Ñá'á, tsi é xéé ó iña o e dóo kakuinimá ko o. Kutuni ñá'a tsi dóo ió ko é vií u é xntíi ú o ntivi da ña tuvi ntíi o", ka'an ña. Dukuān né, dōo diní ko é kāda ka'nu ú kuenta iña i é ña tuvi ntíi ko vata koo é kütuni ñá'a tsí divi Cristu e dóo ió ñá é vií ña. ¹⁰Dukuān ne, kaitúvi díni u dá ña tuvi ntíi kó, da ntáka'an kíni ña'a san iná ko di; dá kātaan núu ko, dá ntáde xení ña'a san ní ko, da née ka nuu i é kānto'o kó kuenta iñá Cristu. Tsí iní u tsí da ña tuvi ntíi kó ne, kidáa kata'xi Xuva ko ntíi ko é vií u.

E dóo kanti'i iní Pablu ña
ñu'u ini ukun ñuú Corintu

¹¹Xu'ú ne, kaka'an ntí'xe ú vatā ó kaka'an úun ña tuntu é kade ka'nu mií ú kuenta iña mií ko. Ntá tsi divi kuétsí nto é kuān ó kaka'án u. Dií ka vā'a o tē dí divi nto ni kā'an ntó kuenta iñá ko. Tsí ña te dií ka dutís u é vata kaa ña tsikán, pustru e dóo ka'nu ña'a ña, kuiní ña, kuān té ña váda kaidiá'lvi ko. ¹²Tsi dóo kutíi ú

nima ko dá itúvi ú ni ntō ne, titín nuu i íni nto, ní dóxo kā'nu, vata koo é kütuni nto tsí nuu é ntaā i é pustrú u iña Xuva ko. ¹³ ¿Mí'i ntū ña ni idé u dadii ni nto vatā ó de ú ní ña ñuu'ini ukún xio ñuu? Ntá tsi kada ka'nu iní nto ní ko é ña ni natékú du'xén u nto é xntii ntō kó nee iña é kātaan núu ko.

¹⁴ É iō tu'vē ko é kī'ín u, kíkoto ní'ni ú nto é kūvi uni íto. Ntá tsi ñá nateñu nūu ú nto, tsí ña te iña nto e ntio ko, tsí mií nto é ntio kó nto. Tsí uva i'l'xá san, ña é dūku ntée é nātsoo vá'a ña iña ña é kūvi iña i'l'xá ña, ñá te i'l'xá ña é dūku ntée é nātsoo vá'a é kūvi iña ña. ¹⁵ Xu'u ne, dōo diní ko te nantí'i ú nee iña é iō iñá ko kuenta iña ntó, kuān té nte ntuví iñá ko nantí'i ú vata koo é dívi nto nāni'i nto ntuví va'lá iña nto. Ntá tsi dā dií dií ka ntio kó nto ne, dívi ntō né, vata te kantudutsí é ntio nto kó, kuiní ko.

¹⁶ Iní nto tsi nté uun nuu i ña ni nateñu nūu ú nto. Ntá tsi iō ña'a ntáka'an ña tsi dōo iní u nté koo vií u é kūvi kani nta'ví u nto. ¹⁷ ¿Vá eni ntā'ví ntu ú nto nta'a ña e táxnūu u mí nt oo nto? ¹⁸ Xu'u ne, ikān ú nta'a Tító te kī'ín ña, kíkoto ní'ni ña nto mí nt oo nto ne, taxnūu ú uun ká tuku ta'an ko é kī'ín ñá ni ñā. ¿Vá eni nta'ví ntu Titó san nto? ¿Ñā ntu te dadií tsi ntáde ntí ni ñā? ¿Ñā ntu te uun tsi nimá ntí ni ñā?

¹⁹ Tē ntádē kuení nto tē ntánada'án ntí kúñu ntí nuu nto, dá kuān ó ntáka'an ntí ni ntō. Ntá tsi ña te kuan ò. Tsí ntí'i ne, nuu Xúva ko ntáka'an ntí e ntántikín ntí Cristu. É kuān o ntáka'an ntí ni ntō ne, vata koo é xntii ntí nto e dií ka

kue'nu nto te kutú've nto iña Xuva ko. Tsí dívi ntō tá'an ko e dōo ntio kó nto. ²⁰ Kadē kuení ko nté koo kuvi te náni'i ta'an ko: tē ña vií nto vatā ó ntio kó, tē ña vií u vatā ó ntio nto di. Kadē kuení ko te iō ña é nāa nūu ña, te iō ña é kūne'u iní ña, te kūdiin ñá di, tē ntio ña é vií mii ñá kuenta iña mii ñá, te kā'an kíni ña iña ta'an ñá, te kā'an véte ña, te kāda ka'nu ña, te kuān sá koo vii ña da nēé ka é ntio ña. ²¹ Kaū'ví ko tē dá kī'ín xtúku ú mí nt oo nto ne, ta'xi Xuva kō é kūka'an nuu xtukú ko kuénta iña ntó, iō ntó, ña e dōo iō kuetsí i nte dí'l'na. Váta nātivi iní ña e dōo dé ña nuu i é kini kaa, e dōo dé ña é kini kaa ni ñadí'l'í san, é edé ña da nēé ka é ntio nima kíni kaa ña.

Nté koo vií ña

13 E sá'a kūvi uni íto é kī'ín u, kíkoto ní'ni u nto. Kaka'an tú'un Xuva kō: "Tē xoó ntio i é tsí'i kuétsi uun ká tuku ña'a ne, da mii é kāntio uvi, uni ña'a é ntáda ntaá ña", ka'an. ² É kāka'án u ni ñā é iō kuetsí i dí'l'na, ní é un ntíi ntíi ña nguií san dá ñe'é u é kuvi üvi íto ne, kuān te ika túví u mí nt oo nto vevii, ntá tsi kāl'án u vata tsí o é kāka'án u dá kixkoto ní'ni u nto é kuvi üvi íto ne, te kī'ín xtúku u mí nt oo nto ne, ñá ntuntá'ví ini kó ña; da mii é nantō'o ú ña. ³ Kidáa kutūni nto tsí nuu é ntaā i é kāka'án u naá Cristu. Divi ñá ne, ñá te vítá ini ña ni ntō, tsi dōo iō ña é vií ñá ni ntō. ⁴ Iní nto tsí dā xi'l'í ñá ntiká krusí ne, vata te ña tuvi ntíi ñá, ntá tsi xe'é Xuva ko ntíi ña é ntōto xtuku ña ne, kantító

ñá vevii. Nti'í ne, ña túvi ntii ntí dí, vata kaa ña é ña tuvi ntí ña kídaā dá xi'i ña, ntá tsi dā kúdadii ntí ni ñá ne, kata'xi Xúva ko ntii ntí vata koo é vā'á koo vií ntí kuenta iña nto.

⁵Kadā kuení mii nto te vā'á ó ntákuinti'xe nto. Koto ntee mii nto. ¿Ñá ntu ntákutuni nto te tūví Jesucristu ni ntó, o ñá ntu te nuu é ntaā i é iña ña nto? ⁶Ntio ko é kütuni ntó dí tsí ntí'í ne, nuu é ntaā i é ntántikín ntí Cristu.

⁷Ntáka'an ntâ'ví ntí ni Xuva ko vāta koo é ña vií nto nuu i é kíni kaa. Ñá te kuān o ntáde ntí kuenta iña mií ntí, vata koo é kā'an ña'a tsi dóo vā'á o nakua'lá ntí nto, ntá tsi ntio ntí é vā'á koo vií nto, kuān te ña ni idíá'vi ntí, kuiní ña'a san.

⁸Ñá kúvi nakuítá ntí nee é nuu é ntaā i. Da mií é vií ntí kuenta iña i é nuu é ntaā i. ⁹Dōo diní ntí tē ña kantio é ntí'í koó ntí ká ntí, tsí divi nto kúvi vií nto é un ntí'í. Ntáka'an ntâ'ví ntí iña nto

vata koo é vā'á koo vií kue'en nto. ¹⁰Taxnūu ú tutú sa'a di'na dá kí'ín u mí ntoo nto vata koo é ña kantío é kāda tii ú ni nto te kí'ín u. Tsí tsiñu e tá'xi Xuva kō é vií u kuenta iña ntó ne, ñá tē é nakō'xó u nto, tsí vií u é xntíi ú nto é kuē'nu vā'a nto.

¹¹É nanti'í u é kāka'án u ni nto, tá'án kó ne, ká'án ú ni ntó é vā'a vā'a tsi koo kuntōo nto. Ntuku nto née e vā'a ntivi iña nto. Ka'nu tsi vií nto nima nto. Uun tsi kadā kuení nto ni tā'an nto ne, vā'a tsi koo kuntoo nto ni tā'an nto. Kidáā né, Xuva kō, ña é tā'xi é kuntōo vā'a ó, é kuinima tā'an ko ne, kunūu mé'ñu kūnuu dava ña nto. ¹²Kué'e ntó ntiusi tā'an nto. ¹³Un ntíi ntíi ñá ntántikín Xúva ko taxnūu ña ntiusi nto.

¹⁴Tō'ó ko Jesūcristú na tā'xi ña nto é vā'a. Xuva ko na kuinima ñá nto. Espíritu Sántu sán na kunūu mé'ñu ña nto ûn ntíi ntíi nto. Kuan tsi koo é kā'án u ni ntó.